

Praca w dozorcze ruchu i kierownictwie ruchu oraz na stanowiskach inspekcyjno-technicznych, a uprawnienia emerytalne.

Zgodnie z art. 50 c ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dziennik Ustaw Nr 153, poz. 1227 z późniejszymi zmianami) zatrudnienie pod ziemią na stanowiskach dozoru ruchu oraz kierownictwa ruchu kopalniach, przedsiębiorstwach i innych podmiotów określonych w punktach 1-3 (kopalnie, przedsiębiorstwa budowy kopalń, przedsiębiorstwa i inne podmioty wykonujące dla kopalń roboty górnicze lub przy budowie szybów, przedsiębiorstwa montażowe, przedsiębiorstwa maszyn górniczych, zakłady naprawcze i inne podmioty wykonujące dla kopalń podziemne roboty budowlano-montażowe, roboty przy naprawie maszyn i wdrażaniu nowych urządzeń), a także w kopalniach siarki i węgla brunatnego oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach o których mowa w pkt. 4 (przedsiębiorstwa i inne podmioty wykonujące roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego), na stanowiskach określonych w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw gospodarki, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego, uważa się za pracę górniczą. Szczegółowy wykaz omawianych stanowisk zawiera Zarządzenie Nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia stanowisk kierownictwa ruchu i dozoru ruchu pod ziemią, w kopalniach siarki i kopalniach węgla brunatnego, na których zatrudnienie uważa się za pracę górniczą.

Ww. zarządzenie nie zostało opublikowane w Dzienniku Ustaw ani w Monitorze Polskim. Zarządzenie nr 9 nadal obowiązuje mimo, że zostało wydane przed uchwaleniem ustawy o emeryturach i rentach, bowiem nie wprowadzono nowych przepisów wykonawczych (art. 194 ustawy o emeryturach i rentach z FUS).

Praca na stanowiskach dozoru ruchu oraz kierownictwa ruchu, o ile są spełnione wyżej wymienione przesłanki jest pracą górniczą.

W przypadku dozoru ruchu i kierownictwa ruchu kopalń podziemnych oraz przedsiębiorstw wykonujących dla tych kopalń roboty, dla uznania pracy za górniczą, wystarczy jakkolwiek ilość zjazdów pod ziemię w celu kontroli robót dołowych.

Prawo do emerytury ze względu na wiek

Okresy pracy w dozorcze i kierownictwie ruchu kopalń, jako kwalifikowane do pracy górniczej, są liczone na prawo do emerytury górniczej ze względu na wiek. Przykładowo jeżeli pracownik osiągnął wiek 50 lat i posiada 25 lat pracy na stanowiskach niższego, średniego i wyższego dozoru ruchu wymienionych w zarządzeniu nr 9 to będzie mógł przejść na emeryturę górniczą.

Niektóre okresy pracy górniczej są brane pod uwagę przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej ze względu na wiek na preferencyjnych warunkach, są bowiem liczone w podwyższonym, półtorakrotnym wymiarze. Zgodnie z art. 50 d ustawy o emeryturach i

rentach z FUS przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom zatrudnionym pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym następujące okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego:

- 1) w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębianiu szybów i robotach szybowych;
- 2) w drużynach ratowniczych.

W wymiarze półtorakrotnym liczy się zatem okresy pracy wymienione w pkt. 1, ale tylko pracownikom fizycznym, bowiem oni zatrudnieni są bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz .., Pracownicy dozoru ruchu zatrudnieni w przodkach oraz przy głębianiu szybów i robotach szybowych jedynie nadzorują te prace w związku z czym ich praca nie jest liczona w podwyższonym wymiarze.

Ponadto z przelicznika półtorakrotnego korzystają pracownicy zatrudnieni pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego, będący członkami drużyny ratowniczej, z tym, że jeżeli są pracownikami dozoru ruchu i kierownictwa ruchu kopalń muszą spełniać dodatkowy warunek tj, pracować przez co najmniej połowę dniówek roboczych w miesiącu pod ziemią, w kopalniach siarki lub w kopalniach węgla brunatnego.

A zatem pracując w dozorze ruchu możemy ten okres mieć liczony w wymiarze półtorakrotnym jedynie jeżeli jesteśmy jednocześnie członkami drużyny ratowniczej i co najmniej połowę dniówek w miesiącu pracujemy pod ziemią, w kopalniach siarki lub w kopalniach węgla brunatnego.

Wymiar półtorakrotnym ma istotne znaczenie przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej ze względu na wiek. Najlepiej ilustrują to poniższy przykład.

Przykład

Pracownik osiągnął wiek 50 lat. 20 lat pracował pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, jako sztygar zmianowy w tym okresie był przez 10 lat członkiem drużyny ratowniczej. Może on skorzystać z emerytury bowiem do 20 lat pracy pod ziemią należy doliczyć dodatkowo 5 lat za drużynę ratowniczą ($1/2$ z 10 lat) i łącznie będzie posiadał wymagany staż pracy.

Prawo do emerytury bez względu na wiek

Inaczej przedstawia się sytuacja w przypadku emerytur górniczych bez względu na wiek. Aby otrzymać to świadczenie pracownik musi wykazać, że wykonuje pracę górniczą, pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przez okres wynoszący co najmniej 25 lat. Do tego okresu dolicza się jedynie okresy:

- 1) niezdolności do pracy z tytułu wypadku przy pracy albo z tytułu choroby zawodowej, za które wypłacone zostało wynagrodzenie lub zasiłek chorobowy albo świadczenie rehabilitacyjne,

2) czasowego oddelegowania pracowników, o których mowa w art. 50c ust. 1 pkt 6 (członkowie drużyn ratowniczych, mechanicy sprzętu ratowniczego), do zawodowego pogotowia ratowniczego w Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego S.A. w Bytomiu, w KGHM Polska Miedź S.A. Oddział Jednostka Ratownictwa Górniczo-Hutniczego w Lubinie lub w okręgowych stacjach ratownictwa górniczego

- bezpośrednio poprzedzone pracą górniczą wykonywaną pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, przypadające w czasie trwania stosunku pracy.

Przy emeryturze górniczej bez względu na wiek nie wystarczy zatem tylko wykonywanie pracy górniczej, ale dodatkowo musi być ona wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią. Powyższe oznacza, że na emeryturę górniczą bez względu na wiek będą mogły przejść tylko niektóre osoby dozoru ruchu, a mianowicie te które codziennie przez pełną dniówkę pracują pod ziemią. Ze świadczenie tego nie skorzystają natomiast osoby dozoru, które częściowo pracują pod ziemią i częściowo na powierzchni oraz ci którzy pracują w dozorze na odkrywkach węgla brunatnego.

Z charakteru pracy sztygara oddziału, sztygara zmianowego oddziału, nadgórnika i dozorczy oddziału wynika, że osoby na tych stanowiskach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracują pod ziemią i okresy te liczone są przez organ rentowy na prawo do emerytury górniczej bez względu na wiek bez dodatkowej dokumentacji.

Praca na innych stanowiskach dozoru ruchu może być uznana za wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią pod warunkiem jednak udowodnienia wykazami zjazdów, że była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią. W praktyce odbywa się to w ten sposób, że na prawo do emerytury górniczej bez względu na wiek zalicza się tylko te miesiące w których wszystkie dniówki robocze (średnio 22) były przepracowane pod ziemią. Po nowelizacji ustawy o emeryturach i rentach z FUS, która weszła w życie w dniu 1 maja 2010 r., na wniosek pracownika rozliczenia można dokonać również w układzie kwartalnym.

Wskaźniki stosowane przy ustalaniu wysokości emerytur górniczych

Emerytury górnicze są naliczane w specyficzny sposób przy zastosowaniu przeliczników, które w założeniu mają rekompensować skrócony staż pracy i które powodują, że świadczenia te kształtują się w wyższej od przeciętnej wysokości

Przy ustalaniu wysokości górniczych emerytur stosuje się, następujące przeliczniki:

- 1)** 1,5 za każdy rok pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy; Za wykonujących pracę liczoną tym wskaźnikiem uważa się także pracowników dozoru ruchu oddziałów dołowych na stanowiskach: sztygara oddziału, sztygara zmianowego oddziału, nadgórnika i dozorczy oddziału. Innym – poza wymienionymi- pracownikom kierownictwa i dozoru ruchu z przelicznikiem 1,5 mogą być uwzględniane okresy udowodnione wykazami wszystkich dniówek roboczych przeprowadzanych pod ziemią w poszczególnych miesiącach lub na wniosek pracownika w układzie kwartalnym

- 2) 1,8 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50d ustawy o emeryturach i rentach z FUS; (praca w przodkach, szybach i szybikach, ratownictwo górnicze – tj. te okresy, które przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej ze względu na wiek liczone są w wymiarze półtora krotnym). Wskaźnik ten może być zastosowany do osób kierownictwa i dozoru ruchu wyłącznie za okresy w których osoby te są jednocześnie członkami drużyn ratowniczych i co najmniej przez połowę dniówek roboczych w miesiącu pracują pod ziemią, w kopalniach siarki lub w kopalniach węgla brunatnego.
- 3) 1,4 za każdy rok pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 1-3 i 5-9 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (praca górnicza z wyłączeniem odkrywek), wykonywanej częściowo na powierzchni i częściowo pod ziemią. Ten wskaźnik przysługuje pozostałym pracownikom dozoru ruchu zatrudnionym pod ziemią, nie wymienionym w punktach 1 i 2.
- 4) 1,2 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy o emeryturach i rentach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego, w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego. Tym wskaźnikiem liczona jest również praca w dozorze ruchu, przy zachowaniu warunków ze zdania pierwszego.

Przy ustalaniu wysokości górniczych emerytur łączny okres pracy obliczony z zastosowaniem przeliczników, o których mowa w ust. 1, uwzględnia się w wymiarze nie dłuższym niż 45 lat.

Pracownicy inspekcyjno – techniczni

Powyżej przedstawiono uprawnienia pracowników kierownictwa i dozoru ruchu w zakresie uprawnień do emerytur górniczych. Odmienne i zdecydowanie mniej korzystniej kształtują się uprawnienia pracowników inspekcyjno-technicznych. Za pracę górniczą w przypadku tych pracowników uważa się jedynie te miesiące w których co najmniej połowę dniówek roboczych przepracowali pod ziemią. W przypadku „nie nazbierania” takich miesięcy w ilości składającej się na 25 lat, osoby te nie będą mogły skorzystać z emerytur górniczych.

Praca taka w poprzednim stanie prawnym, przy spełnieniu dodatkowych warunków mogła być traktowana jako praca równorzędna z górniczej, ale obecnie już takiej możliwości nie ma.

Przy obliczaniu emerytury górniczej miesiące w których pracownik inspekcyjno – techniczny przepracował ponad połowę dniówek roboczych pod ziemią są naliczane wskaźnikiem 1,4, a te w których przepracował pod ziemią wszystkie dniówki w miesiącu wskaźnikiem 1,5. Wszystkie ww. okoliczności powinny zostać udokumentowane.